

Поштарска плаќена у готову

Privredno - kulturne
motive
za Sjev. Dalmaciju

ГЛАС

Godišnja preplata: za članove Matice 24 din.,
za nečlanove din. 36.
Pisma i novac slati na adresu:
Šibenik, poštanska pregrada br. 30.

Шибеник, 16 Фебруара 1934

БРОЈ 181. ГОДИНА VI

Vlasnik «Privredne-kulturne Matica za Sjev. Dalmaciju»
Urednik STEVAN PROSTRAN
Telefon br. 94. — Broj ček. računa 38. 242.

У ЗЛОЈ ВЈЕРИ А ДОБРОЈ НАМЈЕРИ

Први редови којима сам се јавио у овом листу били су намијењени моме родном мјесту Ислamu. Може ли ишта прве и болније да се каже о свом рођеном народу од онога што сам ја рекао о својим Исламљанима у прошлом броју „Гласа“? Па ипак ја сам чврсто ујверен да се нико, изван Ислама, неће наћи да упита: „Шта би овом младом и веленом човјеку, да се онако душмански изјави на свом рођеном дому?“ Јели слика одиста тако прва, ако јесте, вашто истину говорити на сва уста пред питељим свијетом; вашто сваком кавивати своју срамоту? Кому то служи и када то води?“

А ако ја обрнем лист, па почнем са тамним сликама са других страна, из других подручја, ако почнем и ја, послиje dugog размишљања, да дотичем ове проблеме којима се „Глас“ одазна бави, а о којима је — једва једном! — почeo и отвореније да лискује, ја сам још више ујверен да ће mi се са свих страна, али не од свакога — и знам од кога — упутити горња питања. Неће ти људи вјеровати да ја своје село волим и да му свако добро желим, па да зато и цичим кад у њему све прво видим. Неће они вјеровати да ја све наше крајеве волим и давато мислим, говорим и пишем што бих волио да је у њима више добра него зла. Неће они то вјеровати, ако вјерију неће то ником казати, јер им то не стоји у рачуну, лично, приватном рачуну. Они ће радије око мој имени — као и око других који овако мисле — мигом и шапатом смрсити „вражје плетиво“, које ће мене приказати у првеној боји, човјека који забада трн у здраву ногу, који руши наш дивни старијски ред ствари и нарушава наше лијепе обичаје, по којима се за стотину година унапријед знало комеђу нама има да слуша а ко да заповиједа.

Ја сам одиста још млад, и „зелен као зелена траја“, што рекао Давид Штрабац, и сувише мали да могу да досегнем својим критичким оком до врхова нашег друштва, али има ствари за које не треба имати ни много година, ни тешких научних диплома, ни славних предака, ни никаквог имања, па да се оне уоче јасно као дан.

Ја сам уочио прну слику мого Ислама, ја се не бојим да ће ме когод демантовати да нисам истину кавао, а исто тако ја не разумијем, нити ћу икал разумјети, вашго се та истина не смије јавно казati. А оно што вриједи за мој невољни Ислам то има да вриједи за свако село, за сваки крај — и за све наше друштвене слојеве. Рођен сам у селу, са сељацима живим, разgovaram, једем. И спавам с њима. Ја их познаем, ја их волим. Као такав ја имам

право да о њима говорим. Али ја сам послан к њима са нарочитом мисијом, као учитељ, па по томе ја имам и дужност да о њима говорим. Наравно да истину говорим, па била горка или слатка. То је наша просветитељска дужност, то је наша званична мисија — па макар ми били само нешто просвећенији сељаци.

А кад говоримо о сељацима ми се неминовно морамо спојати о њихове односе са грађанима. Ми имамо и пуно право на то, јер на нас падају оптужбе — на нас учитеље — и у приватном и јавном разговору, да ми не вршимо своју просветитељску мисију ван школе. Ми морамо казати истинu коју свак види: да је свака наша мисија сваки наш напор у том правцу унапред осуђен на пропаст, или на безбојно животарење, нездравим духом што га шире наши мали и велики културни центри, наш грађански елемент и наша варошка интелигенција.

Наш је сељак кроз вијекове био и остао препуштен сам себи у животној борби. А душу његову формирали су сеоски крчмар, лихвари и паланачки зelenashi. Он вије слободно дисао. Њemu је свак био господар и господин, когод није носио сељачко руко, и он се сваком таком дубоко klađao, али не из поштовања. Изван пословног саобраћаја наши грађаци су се клонили сваког додира с њиме. Гадили су се и јаје узети из његове жуљаве и испуцале руке. Тако понижен он је кров, вијекове кипио mrжњom, постајао подал, невјеран. Зазирао од просвјете која му долази из господских руку.

Ето, таког сељака, тако село нама учитељима предадоше у руке наши старији. Са таким повјерењем село дочекује и наш учитељски „шклобук“. И ода ми смо ли кризи што вишта не можемо, мили нарушавамо стари дивни поредак и затправамо „старе стазе“, разне и мирне, кад су појединцима са наших друштвених врхова тестаментом биле загарантоване све слости и почасти. Без труда и мuke они су били скупо плаћени за своје посрдиштво између народа и туђинске власти у прошlosti. Они би то htjeli и dalač, исто без труда и рада, а кад ми кажемо да није, и да не смије више да буде тако, нама се подмећу разорвици и деструктивни методи. Зато сви наши напори на културном и привредном препороду ових krajeva nose печат демонске борбе једног пржезјелог туђinskog схваćањa proti слободарског, на предњог, шумадиjskog поимања друштвених односа и животворног стваралачkog патриотизма.

Задружни покret се помаља. Хоћemo и mi учитељи да на њему сарадујemo. Таман се оснује, почne да

ради, а оно — посредно или непосредно подвјука ћаво своје у же, коме су оба краја привезана о варошки фејњer. Сељак, кога смо са тешком муком ујеверили да му је на томе путу спас, бива душмански изигран и одбачен, а идеја задружна компромитована. Мјесто успјеха разочарање, мјесто повјерења још dubљи јав према нама, зачетницима задужног рада.

Da bi što dubљe kompromitovali ту идеју они и сами почеше да оснивају задругe, из каприса, да од један један ваваћени табор направи бусију против другога. И ту улазе сељаци, неки по нередbi господара, а неки из необавjeшtenosti, па кад се та мртвorođena задругa распана, рачун плаћa опет сељак и задружна мисао.

У таке рачунџiske руке падају и наша соколска друштва, та дивна установа, од које с правом много очекујe наш народ. Соко у много прилика и за многе људе постаје чиста пословна фирма, за коју се удеšavaју рекламерске параде, на којима се у своја „родољубна“ праћују лажни патриоти. Сељак, који нема улазницу да плати, гледа преко плога и пита учитеља свога: је ли то та спасоносна установа о којој нам ти с одушевљењем причаш?

И тако, учитељ постаје грјешник, чија просветитељска вубља дими и изазива поремећајe друштвеног организма, а он мора да ћuti, све у име нашег дивнog стarijnog mira. Петар Ђаковић, учитељ

karskih zadruga u Savskoj banovini. U istinu bez tih zadruga seljaci nigda neće doći do pravedne zarade i cijene svojoj muci, — a bez zadrugarstva uopće nema zemljoradniku spaša ni napretka.

Један историјски догађaj на Балкану

— Потписан Балкански пакт —

Велика помирбена акцијa међу народима Балканског полуострва која се живо водила прошле године, а у којој је средишња личност био Њ. В. наш Краљ уродила је ових дана великом историјским дјелом: потписивањем такованог Балканског споразума. Обичан, мали човјек, који није doveљno посвећен у питањима међународне политike није у стању да оцijeni огромни значај ovog споразума за međunarodni mir и za unutrašnje uređenje pojedinih balcanских država. Увијек су таки спорезуми имали своју велику важност i корист, a данас поготово, kad је цио svijet nakon struges i kad prijatelji mira s razlogom strahuju da opet ne planu svijet.

Овај prijateljski sporazum potpisale су, поред наше države, još i Republike Grčke i Turške, te Kraljevine Rumunjske. Чињени су напори да га потпиše i Bugarska, — па и Албанија, ali до тога овај put nije došlo. Њима је остављена mogućnost da naknadno pristupe sporazumu.

Балкански споразум је утврђен на претходном састанку ministara država potpisnicu u Beogradu prvih dana februara, a odmah potom, 9 februara, споразум је bio potpisан у Атини, grčkoj prijestolnici. Potpis је bio izvršen uz velike svečanosti u kojima је учествовало do stotinu hiljada atinskih građana. Дословни текст споразума гласи:

Члан 1

Jugoslavija, Grčka, Rumunija i Turška garantuju uvažamno bezbjednost svih svojih balcanских granica.

Члан 2

Високе Стране Уговорнице обавезују се да ће се договарати о мјерама које ће предузимати у случајевима у којима би могли бити тангиранi њихovi интереси дефинисани овим споразумом.

Оне се обавезују да нећe предузимати никакву političku akciju ni prema kojoj drugoj balcankoj državi nepotpisnicu ovog sporazuma prije no što prethodno izmisle njenu svoju mišljeњa, i da neće uzimati na себе никакve političke obaveze ni prema kojoj drugoj balcankoj državi bez pristanaka ostalih Strana Uговорница.

Члан 3

Ovaј спорazum stupa na snagu kad ga potpišu sve Silje Ugovornice ce i bude ratifikovan što је prije

могуће. Он ће бити отворен свим осталим балканским Силама, чији ће приступ бити предмет благонаклоног проучавања од стране Страна Уговорница и постати пуноважан чим остale државе потписнице нотификују своју сагласност.

У ПОТВРДУ ЧЕГА су напријед именованi Пуномоћници потписали овај Пакт.

Рађено у Атини, деветог фебруара хиљаду деветсто тридесет четврте у четири примјерка, од којих је по један предат свакој Високој Страни Уговорници.

Одбор за подизање споменика Краљу Петру Великом Ослободиоцу у Бенковцу

Одбор за подизање споменика Великом Краљу Ослободиоцу, у виду Народног дома у Бенковцу разасло је пријатељима народног напретка и установама овај апел, коме се и наша редакција придржује:

Познато је да се Сјеверна Далматија, а варочито срез бенковачки — постојбина котарских срдара и нар. јувака Јанковић Стојана и Смиљанић Илије — налази у врло тешким културним и економским приликама. То ставље још се теже осећаје кад се увиде у обир да се овај крај налази на граници отуђеног Задра, где мора да буде будни стражар наших, националних светиња.

Људи вајчелником, који осећају потребе народне, и жеље његов највећи, између осталога, подувели су акцију у Бенковцу, — центру ових крајева — за подизање споменика Краљу Петру Великом Ослободиоцу, у виду Народног дома, који ће бити стјепиште културног и националног живота овог краја.

Да тај споменик буде доличан имену бесмртног Краља, треба средстава, која овај сиромашни народ има у стављу да у цијелости пружи.

Стога апелујемо на истакнуте народне људе и установе молећи их да вам помогну у овом тешком послу и својим прилогом припомогну што брже остварење гапочетог дјела*.

Претсједник:

Књижевник

Секретар:

Мил. В. Јојић

Ideali savremene školske omladine

Što im treba dodati, a što oduzeti?*)

Rovovi. Dugi, mračni, заблаћени rovovi, puni испаћених i подивљалих бића, који су некада били људи, али се тога више не сеćaju . . . .

Ne znam zašto, али осеćam da surovim tragovima koje је svetski rat duboko urezao u život čovečanstva najjaču карактеристику ne daju bombe, ni topovi, ni razmrcvareni leževi, ni nepregledna groblja, već upravo gnujni zemljani rovovi, који облеђише blatom brojna ljudska бића, приблиživši ih na taj начин материји која ih je apsorbovala u svakom pogledу, отевши ih potpuno uticaju duha, neboličnih vinskih, idealnih.

Ovo материјализовање чovečanstva, захвativši i проževši ljude iz rovova, razlilo se je poput neodoljive заразе širokog sveta i udarilo основни

Dopisi

Vrlika, 11 februara.

Godišnja skupština Sok. društva Danas je održala glavna godišnja skupština mjesnog Sokolskog društva. U društvenim prostorijama okupio se veći broj članova. Maša četa, ali dovoljna da u streljaju slučaju bude i hrabri.

Uprava je preko svojih referenata izložila godišnji rad u 1933. Koristeći razne prigode, uprava je podvukla, kako je rad bio nedovoljan i oskudan, jer da je „sve palo na jednoga“, и ovom slučaju na br. Ribičića, a sva ostala braća da su bila nedovoljno aktivna, što je, uglavnom, tačno. Ove činjenice priznate su i od prisutnih, bilo glasno ili čuti, i osjećalo se kao da je tim „bratskim“ priznavanjem riješen jedan neugodan problem.

Međutim ne stoji, da jedna akcija mora trpit, ako „pame samo na jednoga“. U stvari samo jedan je i dovoljan; „jedan, ali vrijedan“, riješen na upornoj borbi, dovoljno uzdignut da ga ne mora svaki trn ubosti, više fanatičan nego učen.

Jedna slična lčnost, koja bi svojom neposrednom pojmom privukla druge, omogućila najprišniji kontakt, stvorila „štimung“ i kanalizovala energije u jednom pravcu. U Vrlici ima takih lčnosti, a ima i „materialja“. Nekoliko odličnih omladinaca upravo bi trebalo aktivirati i spasiti ne samo za sokolstvo, nego i za njih same. Za omladine ne može biti ništa gore nego dokolicareske! Omladina koja se tim „sportom“ bavi nije omladina! Jedna biblioteka sa čitaonicom, pa makar i skromna, poneko predavanje, iskre bratskih račigovačkih časova gimnastike imali bi „dejstva“ i „reperkusija“!

Ne smet, ako ima zapreka i protivnica. B-š zbog toga idealni sokolski rad dobiva jednu draž više.

Na sjednici je br. Pavlimović učinio nekoliko opravdanih primjedaba. Dobro je kad društvo ima nekoga, koji ispituje veljanost šaraša. To je radi bolje sigurnosti i opšte stvari. Poslije četvrtjana uvihek je ljepeš. Ne treba se bojati kritike, niti za časak posumnjati, da su take pojave među braćom — nebratske. Naravno da pri svemu tome ni jednoj strani, nikada i nigdje nije potreban povišen ton.

U novu upravu ušli su neki novi članovi, i nadamo se da će biti bolje! D. Čoločić.

pečat svim poratnim pregnućima i stremljenjima ljudskim.

Zar je čudo da mu nismo odoleli ni mi, mlada generacija, sinovi rovova?

Zahvaćeni najednom silovitim zama-

hom, nismo uspeli da se odupremo.

Prekretnicom života mogu da upravljaju jake iskušne ruke, a široka pleća mogu da se suprostave valu

koji je elementarnom snagom sve

zahvatilo i poneo. Poneo je tako i nas.

Zahvatilo nas je još tamo kad smo

sisali prvo majčino mleko i s tim mlekom

usisali smo u krv našu kljice koje

su otvorele dušu našu, koje su nas

s vremenom materijalizovale, a snagu

duha našega sapele, paralizovale. U

prvom početku bili smo osuđeni na

propast. U nama su gledali mrtve le-

ševe, silhete otaca naših. Već rano

bili smo generacija degenerisanih.

Bili smo ljudi satkani iz blata. Zagli-

bili smo, jer smo deca rođena u ro-

vovima, oprana u blatu i krvlju otaca

naših. Izrodilo se je u nama sve ono

što su stari naši od nas očekivali. Mi

nemamo idealna. Ideal je zamenjen

ciljem, a to nije jedno te isto. Taj

cilj je stvorio od nas u većini sluča-

ja Pažene, 6 фебруара

Светосавска прослава у Па-

ženima. — Село Паžene, ни најma-

ње ни најсиромашније наше загор-

ско село, али свакако са својим

једнобојним сурим и суморвим кр-

шем даје највећију слику далма-

tinског Загорја. Упркос дубокoj

bičedi i тврdoj сиротињи која га

прати од постanka ipak ово село,

као и друга наша, и можда више

но многа друга, има својих тежња

и скромних жеља. Оно има својих

скромних безимених јувака на жи-

вотном пољу, оно има — једино —

својих кћери, од којих једна чини

част културним тежњама наше при-

јестолице.

овогодишња прослава испадне овако свечано. За догодине примила се домаћничке дужности једна од учитељица.

Што је варочито пало уочи и пријатно дјеловало ва госте, то је хармонија која влада између свештеника и учитеља, што је свакако за добро сиромашних или топлосрдачних Паženaca. То и јесте једини пут да се народу послужи: слогом и широкогрудошћу са народом за народ.

J.

Билишани, 5 фебруара

Скупштина Соколске чете. —

Јучер је наша Соколска чета одржала своју годишњу скупштину, која је са стране чланства била обилно посрећена.

Како је бр. старешина због болести био отсустан, то је скупштину отворио и њеном раду претсједао бр. просветар, учитељ Лакић Душан.

Одмах иза отвора скупштина је прво од свега упутила, с великом одушевљењем, поздрав нашем Краљу.

Иза овога је бр. просветар у краћем пotezu извршио рад наше чете

кров минулу годину. Рекао је, да је наша млада установа у првој години свога живота радила доста марљиво, те па резултатом њеног рада можемо бити потпуно задовољни. Није се, с обзиром на разне потешкоће, могло учiniti не в нам што, али је она што је главно „лев пробијен“.

Чети су дате добре основе у техничком раду, а и просветарова ријеч нашла је мјеста код чланства, као оно звјо сијачево у доброј и родној ораницi.

По довршетку просветарове ријечи, прочита и су развијени функционери управе своје извјештаје, који су једногласно одобрени, а иза овога изабрана је нова управа, како слиједи: Старешина Мишковић Шипиро, замјеник старешине Олујић Лука, тајник Олујић Лазар, благајник Пуповић Раје, просветар Лакић Душан, учитељ; начелник Олујић Милош, ревизори: Олујић Стеван и Калинић Бранко.

Делегат за скупштинu, са стране матичног друштва из Обровца, био је бр. Миочевић Анте.

Скупштина је својим рађа завршила с одушевљењем поклицима, у којима се је манифестовала љубав према Краљу и Отаџбини. Члан чете

Karijera! Sjajna, neobična, sretstva

karijera koja život olakšava, zasludiće!

Mi svi želimo mnogo, zato smo mnogo puta nesretni kad postignemo onoliko,

koliko nam je dosta. Ratna psihoza nam je ulila volju za životnu borbu

za prodiranje i bezglavo lurenje životnom stazom. Bratska ljubav i solidarnost je u toj borbi dobrano zakržljala, a mnoge smo plemenite ideale,

koji uzdižu dušu i oživljaju srce, zbacili kao suvišne. Životna nestalnost egzistencije, mira i uopće svih vrednoti dala je i u idejnog pogledu

pečat našem karakteru. Mi nismo generacija programs, dugog rada ni ravne staze. Zato sve ideje kod nas

ma otkud one dolazile nalaze dobar prijem i vatru mladenačke zagrejanosti,

ali nikako sigurne i trajne sledbenike ili zaštitnike. Mi smo ljudi manifestacija i bataljada. Trenutačnog i nepromišljenog oduševljenja. Mi smo neprijatelji ustrajnog rada, a površnost je vrlo važna naša karakteristika. Strahote ratne ostavile su u nama čudne trage divljenja hrabrosti. Odatle možda naše oduševljenje za odličnog nogometnika, brzog trkača, ili surovog bok-

*) Nagradeni светосавски zadatak učenika Šibeničke gimnazije.

Мокропоље, 12 фебруара.
Прослава Светосавског дана.

— Рачунајући да је прослава дана светога Саве уобичајена код нашега народа још од давних времена, мимо коју се не смије проћи, то нијесмо сматрали за потребно да се и ми јавимо у „Гласу“, јер смо сматрали да је то наша обична дужност, која нема ништа нарочитог што би заступило да се о њој нарочито говори или пише. Али читајући шта и други пишу одлучили смо да се и ми јавио и докажемо и ако смо „Богу иза леђа“, заборављени од свију и скакога, бев икакове веће са осталим свијетом, да ипак живимо и радимо колико нам наше прилике и могућности дозвољавају. Ове године боље него икад досада прославили смо св. Саву, јер је народа било много, а програм који су у школи изводили ђаци и чланови наше соколске чете и разноврсан. Послиje свете литургије и пригодне поуке у цркви сlijedila је импровизацija ли-тиja до у школу. У школи послije освешćenja водице сlijedio је програм: пјевање, декламације, мали поворишни комад, слика и соколске вјежбе. Народ је био одушевљен сним што је чуо и видио, па смо лако успјели сакупити нешто добровољних прилога у корист наше чете. За све ово хвалила наша соколска чета, која је удружене са школском дјелом радила и који су место вечерњег прела и сијела долазили редовно својој школи и спремали се за Светосавски дан.

X
Kistanje, 12 februara
Godišnja skupština Sokolskog
društva u Kistanju
Prošle nedelje održana je glavna
godišnja skupština Sokolskog društva.
Skupštini je otvorio starešina br.
Milan Budimir, koji je u prvom redu
predložio, da se odašlu pozdravni
brzojavi Nj. V. Prestolonasljedniku i
Banu Dru Jablanoviću.

Predlog је od skupštine prihvaden
sa odušavljenjem i klicanjem Nj. V.
Kralju, Prestolonasljedniku i Banu Dru
Jablanoviću.

Potom je starešina u kratkim po-
tezima opisao rad Uprave kroz prošlu
godinu.

Sjetio se Bana Dra Jablanovića,
који је у неколико махова обилном
помоћи за градњу Sokolskog doma
u velike zdužilo kistanjske sokole.

sera. Mi osećamo poraz moralnih
vrednota u našoj duši. Viša pregnuća
ne nalaze u nama ni obožavatelje ni
sledbenike. Hoćemo da srušimo tra-
diciju, obviže bile koje narav. Bra-
nimo se pri tom naprednošću, a ipak
smo svesni da nazadujemo.

Ovakova omladina ne običava
ništa, ili vrlo malo. Trebalo bi iz nje
apsorbovati duh miltovosti, неког
čudnog umora, misli o nesposobnosti.
Treba istružati onaj pečat koji je
udaren na našu dušu. Pečat materijalizma.
Uspešni su tada one omladina
biti spasena. Jer dok mlad čovek
nema što da jede, dok intelligent
mlad'č zna da će iz mature postati
samo slobodan građanin koji će mor-
ati da i nadalje gleda svoju braću i
sestre gde skapavaju prokljnjući os-
i majku koji su ih na svet dalli, takav
čovak ne može da ima viših idea.

„Primum vivere deinde philosophari“

doduze zvuči malo prozaički, ali je to
izgleda sveta parola današnje omladine.

Dakle, treba nam pomoći. Pomoći od
ljudi. Ljudi su nas unesr. Čeli. Ljudi su

nas obilježili granitom materijalizma.

Pa što stope? Šta očekuju od nas?

Posle govora starješine pojedini
članovi Uprave podnijeli su skupštini
svoje izvještaje. Svi su izvještaji prim-
ljeni sa odobravanjem, pak se onda
pristupilo biranju nove Uprave.

Aklamacijom bila su birana u
Upravu slijedeća lica:

Starješina br. Milan Budimir. Prvi
zamjenik starješine br. Niko Dubačić.
Drugi zamjenik br. Slavko Malešević.
Načelnik br. Vlade Korolić, njegov
zamjenik br. Đuro Dubačić. Načelnica
sestra L. Lalić. Prosvetar br. Dr. Jovo
Dudić. Tajnik br. Spasenije Travišić.
Blagajnik br. Sava Mandić. Referent
za sokolske čete br. Đ. Cvjetković.

Uz klicanje Nj. V. Kralju, Kraljev-
skom Domu i pjevanjem sveslavenske
himne „Oj Slaveni“ zaključena je
skupština.

Soko

Pas prepoznao lopova njegovog gospodara

Franjo Velker zemljoradnik iz Pančeva
vozio se u svojim kolima kroz varoš
(Pančeva), a za kolime je isao njegov
pas, pasmine daksli. Najednom pas je
napao na jednog prolaznika, skakao
mu na grudi i skinuo mu i šubaru sa
glave. I gazda je zaustavio kola i po-
trčao da brani čovjeka, ali se razbijeo
i pao nikako nije dalо odagnati
ni umiriti. U toj borbi gazda opazi-
da napadnuti čovjek nema triju prsta
na desnoj ruci. Zagledao ga je bolje
u lice i poznao lopova koji ga je o
Božiću bio pokratio. Drugi dan Božić
taj je čovjek došao u kuću Velkera i
pogodio se s njim da mu Velker primi
na koštu tobožnog daka za 800 din.
mjesečno. Dok je Velker pošao u pe-
drum po vino, a domaćica u kuhišju,
po početje da počaste gosta, on je
ukrao iz domaćina kaputa novčanik
sa 1200 din. Tako je pseto poznalo
i prokazalo lopova, koga su tad sve-
zali i predali policiji. Zove se Srećko
Živojinović iz Vračevske kod Bele
Crkve.

† Dr. Ante Blaškinij

U Čikagu u Americi umro je u 74
god. života Dr. Ante Blaškinij, bivši
potpredsjednik Jugoslavenskog odbora,
brat pol. poslanika i ministra Jurja
Blaškinija. Rodom je iz Starigrada na
Hyaru, po struci ljekar, ističao u Ameriku
1896 godine. Istakao se je kao
rodoljub i nacionalni radnik, osobito
za svjetskog rata, i naučnik u svojoj
struci.

Neka zgrabe maškline i neka udare
po tom granitu, neka ga sruše, neka
operu grehe svoje i mi ćemo svanuti
lepi, čisti, mlađi i poletni.

Ali u većini slučajeva mi smo
prepušteni sebi! Blatni smo. Drugi su
nas zablatili. I mi sad moramo naći
žitkog ulja da operemo dušu našu.
Moramo sami. Već smo dugo, dugo
čekali Nauzkiju koja će modernom
Oiseju — omladinu — pružiti ulja
da se opere, i hajlige da se obuče.
Nismo je dočekali. Možda nam se
približuje. Možda. Ali tada vrlo su
spori konji koji vuku njenu kolu. A
nju smo mi videli u seni, u snu i
ojačala nas je. I sami smo pregnuli
da očistimo sebe, da otvorimo oči
svoje i da progledamo. Mi, napokon,
uz sva to, osećamo da smo zvani za
nešto više, da naš život nije sport i
da njegova svrha nije kariljer. Ose-
ćamo da božanska iskra koja je
udahнутa prvom čoveku nije mogla
nestati, jer je bila dio Onoga koji nije
nikad počeo i koji neće nikad prestati.
Ta iskra je naše poslednje utočište,
te mi postajemo sve svesniji da ćemo
njenom pomoći sastrugati sa sebe

Разговори неугодни

Без наслова

Сељак В. К. из П. до недавна
кмет посједника К. држао је четири
дана оранице свога господара ув-
оејујете:

1. Плод по половицу.

2. Сваку десetu врећу плода, од
оне своје половине, кмет даје го-
сподару за порез.

3. На сваки дан орања кмет даје
годишње једна кола ћубра.

У име мита (техн. израз) кмет
даје господару годишње два јањца и
два парса добрих тukaца.

5. Сва обрада и сјeme пада на
терет кмета.

Рачунски то изгледа овако (kad
је већа пајена под кукуруз): На
4 дана орања, у средњу руку, буде
40 врећа клипа, или 1200 кгр. врна.
Кмет добије 600 кгр. Од тога он
даје (по цијенама 1927/28 год.):

1. За порез господару 60 кгр. по 2
Дин. 120.—

2. Два јањца за „мит“
по 70 " 140.—

3. Два парса тukaца по 50 " 100.—

4. Четврта кола ћубра по 100 " 400.—

5. Орања 4 дана по 200 " 800.—

6. Храна при орању 4x30 " 120.—

7. Копање и ограђивање 4x80 " 320.—

8. Сјeme 24 кг. 2 " 48.—

Свеага Дин. 2048—

Коначна свата подијељена са 600
кгр. даје дин. 340. Толико је кмета
коштава килограм кукуруза. То је
бито 1927/28 године кад су варошки
трговци на вјересију дајали кукуруз
по 2 дина.

Овај исти господар имаје до 50
ораких кметова. Али ствари су
ишле слаби и горе. Ни многе друге
операције и послови нису помагали,
и господар се нашао у тешким економским
приликама. Тад он прије граваја једном излазу-
који није код нас ни први ни једи-
ви: он се храта својим моћником при-
јатеља па и куми и преклиње да
му омогуће један положај, једну
јасну функцију вад. 20000 душа, да
би могао да поправи сваје овајне
прилике. А како је било очига да не
може да управља чигавом једном крај-
ном човјек који није у стању да сусје-
хом управља својом кућом, требало је
да се неки други разлог. И нашао се:

blato niskog materijalizma које под-
raznim oblicima vlada s nama i koje
prestavlja čak i deo idealna naših u
koliko se mogu nazvati idealima.

Dugački vodovi vojnika valjuju se
jedni prema drugima. Vodi ih želja
za napredovanjem, prodorom, osvaja-
njem. Oni su iz mirnoće i domaće
ustajalosti bili uvučeni u akciju, u
borbu. Tu nalazimo zametak dragog
snažnog pothvata današnje omladine.

У наше elementarnom snagom
buktiti težnja za prkosnom samostal-
nošću koja se otima autoritetu i neće
da zna za norme. Odbacuje sve što
je konvencionalno, ukalupljeno. Iz nas
izlazi volja za traženjem novih nepo-
znatih puteva. Svaki mlađi pisac hoće
da stvari novi pravac, a umetnik novu
školu. Naša je kritika svega onoga
pre nas u osnovnim potezima nem-
ilosrdno negativna i mlađišemo revo-
lucionarnošću. Zato našim težnjama
trebaju uzde, a našem rušenju i gra-
đenju razumio postavljene granice i
tad će dela koja budu izlazila ispod
naših ruku biti u istinu velebita.

Nu bit težnje k samostalnosti, kao
našeg osnovnog idealu je prihvatljiva

речено је, да тако решење захти-
јевају наши национални интереси. Ко
није хтио да вјерује оглашен је за
издајника.

„§ 96 opštinskog zakona i ure-
dovna tajna za 25 dinara“

Gospodine Uredniče!

Na dopis gosp. K. Popovića, od-
štampan u broju 179 Vašeg lista, kojim
je htio da pred znanim i neznanim
podigne sebi reputaciju, kako je doista
On, — jedan intlegenat, — da vidi
što se radi u opštini, molim da izvolite
lile pod istim naslovom i u istoj
rubriči donijeti slijedeće:

U mojoj struci znam što mi spada
u kompetenciju, o čemu vode brigu
moje pretpostavljene vlasti. Nije stoga
potrebno, da se gosp. Popović trudi
dokazivati javnosti izvrnjenim činje-
nicama o učinu i o mom vođenju
neke politike u opštini, koja bi bila
na štetu unapređenja opštine u eko-
nomskom, kulturnom, prosvjetnom i
privrednom pogledu.

Ako bi gosp. Popović i dalje želio
ovim putem polemizati, neću odgovarati;
jer kad bi odgovarao, značilo bi
podceniti svoje zvanje i neuvažavati
priznanja pretpostavljenih mi starješina.

Kradin, 10 febr. 1934.

tajnik opštine kradinske
Jovo Marijanović.

Napomena uredništa: Ovaj ispravak
donosimo iz razloga objektivnosti,
iako to nismo dužni. Ovom prilikom
upozoravamo sve one koji budu
ispravljali napise pod ovom rubrikom,
da se u ispravcima drže zakona o
štampli. Mi ćemo, ipak, donositi i
ispravke koji ne odgovaraju zakonu,
ali treba da budu napisani stvarno, bez
izlišnih komentara i ličnih momenata,
koji nemaju veze sa napisom koji se
ispravlja. Ispravke koji sadržavaju
uvredljive izraze nećemo objavljivati.

Ova rubrika je otvorena svakom
nšem dobromanjernom čovjeku za
ozbiljnu i objektivnu kritiku svih pojava
koje zaslužuju u naš javni život.
Tvrđnje moraju biti dokumentovane,
a napis potpisani punim imenom do-
pisnika, kojim da snosi odgovornošt
za iznesene tvrdnje. U izuzetnim slu-
čajevima, po prethodnom sporazumu,
uredništvo će preuzeti odgovornost,
čuvajući ime dopisnika kao svoju
uredničku tajnu.

Prijatelji, širite „Glas“!

i pohvalna. Nismo stoga zasluzili ono
nerazumevanje i neprihvatanje s kojom
nas dobrom delom okružuju, jer ne
sleđimo ljubomoru stopu ofaca naših.
Mi možda i nesvesno bežimo od
puteva koju su doveli do svetskog
klanja, do gigantskog nezapam enog
umiranja. Mi ćemo da prokrčimo
sebi put koji vodi zori sretne budućnosti
ljudskega roda. U tome nam treba
pomoći. Brže i jake pomoći. Treba
nam isčupati iz srca slike koje je
stvorio svetski rat. Sve isčupati, ispra-
zni. Ali ne ostaviti praznину, već
istovremeno napuniti to naše srce,
natprati ga do vrha, sve do vrha na-
trpati svetim plamima, velikim idejama,
životnom energijom. Pa kad sve
to iz srca našeg pređe u krv našu i
kad se njom razlije, tada će u nama
buknuti plamen svetli. Postaćemo
večni žreci tog plamena svetog, a tada
ćemo u isto vreme i mi sami dovršiti
čišćenje naše. Nestaće blata i sviljemo
mi, koliko god nas ima na svetu, biti
lepi i jaki, a divna će nas Nauzkaja
povesti u svojim kličenim kolima do
kraljevske palače.

Gazati Ante
VIII g.

SEDMIČNA KRONIKA

DOMAĆA

STRANA

Gospodin Anton Farčić, profesor na učiteljskoj školi u Šibeniku, vjenčao se je u nedjelju, 11. o. m., sa krasnom i plemenitom gospodicom Danicom Kalik iz Beograda. Njegova gospoda kćer je pokojnog Špira Kalika, vrlo uvaženog beogradskog profesora, porijeklom od plemena naših Kalika kod Skradina, a činovnica je državnog monopolija u Beogradu. Vjenčanje je izvršio protovjerej Konstantin Krstenović, a kao zavjetnik ugovor Beogradana bili su Nikola Manojlović, učitelj i Mirko Lazić profesor. Mladenci su nakon vjenčanja otputovali za Beograd. Gospodin Farčić, osim što je stalni saradnik našeg lista, dobro poznajemo kao časnog gradinu i plemenitog rodoljuba, pa nas ovaj korak njegova sreće osobito veseli. Sretnim mlađim naša iskrena čestitaju.

Duro Radičović iz sela Stračnica kod Varaždina umro je u bolnici. Pri sekciranju (paranju) leš je ustanovljeno da je Duro rođen za jednu bubregom.

Ispod planine Veleži nedaleko Mostara nekoliko je planinskih sela u kojima žive samo stičari. U njednom od tih sela ne samo da nema ni jedne škole, nego nema niti jednog pismenog čovjeka. Seski sokoli uspjeli su da u jednom od tih sela ustanove prvu Sokolsku četu, a ovog proljeća namjeravaju da održe nekoliko analitskih tečajeva.

U Parizu je napravno umro Mihaljo M. Nenadović, brigadni general i naš vojni izaslanik na strani, u 58 godini života. U Balkanskom ratu sa Turcima bio je adjutant N. V. s. Prestolonasljednika, a u ratu sa Bugarima ranjen na Rečkim Bukvama. U svjetskom ratu pri upadu austrijske vojske u Srbiju raznio mu je šrapnel na Mačkovom Kamenu cijelu desnu i pola lijeve šake. Od god. 1917 do 1927 bio naš vojni izaslanik u Bernu, Varšavi i Pragu, a od 1931 vojni izaslanik u Parizu.

Pokoj vječai i ovom borcu za narodnu slobodu.

Naše solane

Co se dobiva iz mora ili iz slavinih izvora. Naše morske solane su na ostrvima Pagu i Rabu, kod Stona na poluostrvu Pelješcu nedaleko od Dubrovnika i kod Bara na primorskoj obali. Iz tih solana se isklapljujući vodom dobiva morska so. Iz slavinih izvora kod Tuvle vadi se kamena so, koja je obично bijele ili sve boje. Slavinih izvora ima i u Južnoj Srbiji, ali se još iz njih ne vadi so. Co je vrlo потребno oko 8 klg soli godišnje.

Pala mu sjekira u med

Ova se poslovica često čuje i razgovoru, ali mnogima nije dovoljno razumljiva. Ona je postala ovako: U planinskim selima seljački često treže med od divljih pčela koje drave svoje sace po šupljem drveću. Sobom nose sjekire kojima zaslijecaju ona stabla za koja misle da će u njima naći meda. Kad se namjere na deblo u kojem su pčele, sjekira im zaista upadne u med.

Porodica pok. prof. Steve Bijelića

Molim vas, na dopunu objavljene javne zahvalje, iz koje je pogreškom prepisivača izostao jedan pasuz, da uime njenog izrazitom duboku blagodarnost visokoprečasnom parohu splitskom proti Sergiju Urkaku koj je ne samo pokojnika opojao i sahranio, već i za vrijeme bolesti često ga posjećivao i tužnoj porodici se na usluzi nalazio.

Sjetite se o raznim prigodama Matice i „Glasa“

Matica

Ispravci reklamiranih pogrješaka:

Dr. Konstantin Dobrota posao je 1) pretplatu za „Glas“ 1934. g. Din. 24
2) članarinu za Maticu 70

Mihail Knežević, trg. Zadar posao je: 1) za uspomenu pokojnih: Dušana Jovanovića, Vladimira Reljića i prof. katoličke Steve Bijelića i Milana Jovića D. 100

Petar Pilić, trgovac Zadar posao je: 1) za uspomenu pokojnog Milana Jovića Din. 50

odgovor. Na aerodromu, odakle se balon digao, nastala je strava. Nakon kratkog vremena diglo se u vazduh nekoliko aviona koji su pošli u potragu za „Siriusom“, i poslije dugog istraživanja „Siriusova“ gondola bila je nadena sva ramarska, 200 km. daleko od Moskve.

Uzrok propasti jeste niska temperatura 86 stepeni ispod nulte. Kopoci s kojima je bila gondola prizvрšena za balon popucali su. Po mišljenju nekih stručnjaka vjeruje se da se gondola otkinula na 11.000 m. iznad zemlje.

Свега по мало

Preplata za „Glas“ za 1933 godinu

Arhimandrit Hadži Joakim Bjedov, Split D. 24

Tutorstvo Crkve u Zagrovicu 24

Stivo Žiglić, Šibenik 24

Inžinjer Vladimir Slavić, Drvar 24

Karamata Stevo, Beograd 36

Čok Vaso, trgovac, Šibenik 24

Nadoveza Luka 20

Rastović Todor, trg. Knin 24

Miloško Došen, svešt. Počitelj 36

Srp. Žemljorad. Zadr. Žagrović 36

Prosvjetno društvo, Đevske 36

Jandrija Martić, Kistanje 24

Solaja Stevo, um. učit. Knin 24

Cvjetičanin Jandrija, sves. 36

Tomingaj 24

Marčetić, Dimitrije dr. 12

Črnomarković Milan, Civiljane 12

Clanarina za Maticu za 1933 godinu

Arh. Hadži Joakim Bjedov D. 12

Tutorstvo Crkve, Žagrović 12

Stivo Žiglić, Šibenik 12

Inž. Vladimir Slavić, Drvar 76

Čok Vaso, trgovac, Šibenik 76

Rastović Todor, trg. Knin 12

Marčetić Dr. Dimitrije, Split 100

Prilozi za Maticu

Stivo Žiglić, Šibenik D. 14

Karamata Stevo, Beograd 14

Čok Vaso, trgovac, Šibenik 100

Rastović Todor, trgovac, Knin 14

Odbor sv. Savske proslave na Dalmatin, Kosovu 138

Prilozi za Đački dom

Opačić Nikodim, nast. man. 20

Krk je mjesto čestitana o Božiću i novoj godini D. 20

Propast ruske zračne ekspedicije

Mnogi naučnici radili su odavna na tome, da izmislje jedan aparat, kojim bi se mogao digrati visoko u zrak, u stratosferu. Tako je Piccardu, nizozemskom profesoru uspjelo lani da se sa svojim balonom stratosfotom koji je sam napravio digne u visinu od 16.000 metara. Poslije njega, iste godine napravio je ruski profesor Prokofijev balon koji se digrat u stratosferu 19.000 metara.

Najposljednji digrati su se tu skoro opet Rusi i popeli se 22.000 metara u stratosferu. U balonu kojih su nazvali „Sirius“ digrati su se tri smjela stratosferska letača: komandant „Siriusa“ — Tedosejenko i njegova dva pilotice: Usiškin i Vasjenko. „Sirius“ se digrat iz Moskve. Za vrijeme dizanja, „Sirius“ je uvijek držao vezu sa zemljom, pomoću radia. Dizao se, a svakog malo vremena čulo se kako zemlja doziva stratosferu: „Hallo! Hallo Sirius, ovdje zemlja“. „Sirius“ je odgovarao. Kad se balon digrat na visinu od 20.000 m. prestao je da doziva zemlju. Zemlja je tražila stratosferu ali nije mogla da dobije nikakav

odgovor. Na aerodromu, odakle se balon digrat, nastala je strava. Nakon kratkog vremena diglo se u vazduh nekoliko aviona koji su pošli u potragu za „Siriusom“, i poslije dugog istraživanja „Siriusova“ gondola bila je nadena sva ramarska, 200 km. daleko od Moskve.

Uzrok propasti jeste niska temperatura 86 stepeni ispod nulte. Kopoci s kojima je bila gondola prizvрšena za balon popucali su. Po mišljenju nekih stručnjaka vjeruje se da se gondola otkinula na 11.000 m. iznad zemlje.

Свега по мало

Broj neuposlenih radnika u svijetu. Međunarodno biro rada u Ženevi objavljuje preglend stava besposlenih radnika na kraju 1933. g. Tada je u Njemačkoj bilo 3.700.000, u Austriji 300.000, u Holandiji 152.000, u Danskoj 25.000, u Carskoj oblasti 37.000 i u Švajcarskoj 71.000. Ostale države još nisu podnijele izvještaj.

Deset milijuna neuposlenih u Americi. — Prema podacima Ministarstva unutrašnjih djela u Cjediljenim Državama ima danas 10,120.000 radnika bez posla. Ministarstvo unutrašnjih djela, u doslužku s ostatim ministarstvima radi na tome da će veliki broj neuposlenik zapošli, dok će za ostale napraviti projekt po komu će predviđaju nove velike sume za pomoći.

860. jezika na svijetu. — Na cijelom svijetu говори се свега 860 језика. Остало су дијалекти: у Европи 89 језика, у Азији 123, Америци 117, у осталим дијеловима свijeta 417 језика. Број дијалеката не да се тачno utvrditi, али чини се да их има око 5000. Исто тако није било mogućno utvrditi све језике и дијалекте у слабо насељеним крајевима Азије и Афrike,

152 eksera za vakutavanje sandučaka u stomaku jedne djevojke. — Хирург др. Хоке у Инсбрucku operisao je ovih dana jednu 19 godišnju djevojku izvadivši joj iz stomaka 152 velika eksera, kojima se vakutavao sandučci. Дjevojka je ove eksere gutala, da bi se, kako каже прославila i dala svjetski rekord. Ово је већ drugi slučaj некo iz stomaka ove djevojke vaditi eksere. Прије шест мјесeci оперативним путem izvadio joj је др. Хоке 90 eksera. Јељаки се труде да ову дjevojku одвikuju од овог болесниковог психичног стања.

Pola hektara zemlje za vidiće nove osnovne škole poklonili su ugledni domaćini Vasco Radovanović i njegov sin Božidar Radovanović, sveštениk, iz sela Rojanci kod Svilajca. Земљиште на коме ће se podići nova osnovna škola nalazi se na najlepšem mjestu u selu. Школски одбор u znak zahvalnosti upisao je Vasco Radovanoviću i njegovog sina Božidara za velike dobrotnore osnovne škole u Rojanci.

Blatnike, u vrijeđnosti 2,100 000 dinara, nasha je petnaestogodišnji Жуан Галвес из Madrida u jednom starom stolu. Дječak je prenosio sto iz crkve svojoj kući. Пошто је то bio težak, дječak га је испustio. Једна нога од stola се откинула и влатници су покуљали. Сто је био у цркви више од стотину година, а нико nije primjetio да се у њему криje blago.

у коштац с вуком ухватио се осамнаestogodišnji mladiћ Војин Пековић, из sela Oklada, u Sancaku. Војин је gonio konja s tovarom žita u vodenici. На једном пропланку пред њега је iznenadila ispol vuk i skocio na њега. Војин се скреšom није vrunio nego vgradio avær za gushu i noge, bacio je na zemlju и, као јагње прекло својим ножем. У рвашу с курјаком mladić је лакше повређен. Српски лекар у Biželom Polju prужio му је помоћ.

Ва херцеговачке вије отровнице почеле су да се интересују неке стране фирme, које се баве производњом серума против уједа змија отровница. Цијена херцеговачким отровницама вијатно је скочила.

Freistarlik vlasnik «Privredno-kulturo-matice» a Slev. Dalmaciju: Stevan Prestran sekretar Matice.

Stampa Nove Štamparije — Šibenik etstavnik Nikola Čikato